

KORRALDUS

17. juuli 2023 nr 1-3/23/450

Pruunkaru küttemismahu kehtestamine 2023/2024. jahiaastal

1. OTSUS

Arvestades punktis 2 esitatud asjaolusid ja põhjendusi, kooskõlas keskkonnaministri 23.05.2013 määruse nr 27 „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus” § 3 lg 2, 3 ja 6, JahiS § 22 lg 2, HMS § 53 lg 1 p 2 ja p 4 ning lg 2 p 3, keskkonnaministri 30.09.2020 määrusega nr 47 kehtestatud “Keskkonnaameti põhimääruse” § 7 lõike 2 punkti 6 ja § 8 lõike 2 punkti 18 alusel,

OTSUSTAN:

- 1.1. Kehtestada 2023/2024. jahiaasta pruunkaru (*Ursus arctos*) küttemismahuks Eestis kokku 96 isendit.
- 1.2. Jaotada küttemismaht maakondade vahel ning kehtestada küttemistingimused pruunkaru küttemise korraldamiseks vastavalt korralduse lisale 1.
- 1.3. Tagamaks pruunkaru küttemismahust kinnipidamise, kehtestan pruunkaru jahi registreerimise ja pruunkaru küttemisest teavitamise korra:
 - 1.3.1. Pruunkaru jaht tuleb eelnevalt registreerida korralduse lisas 2 nimetatud jahipidamise asukohajärgse maakonna kontaktisiku juures, arvestades korralduse lisas 1 sätestatud küttemismahtu ja -tingimusi. Pruunkaru jahi registreerimiseks tuleb asjaomase kontaktisiku telefoninumbrile saata lühisõnum (SMS), milles tuleb märkida märksõna „karujaht”, küti nimi, jahipiirkond ja jahiala (kui see on lisas 1 nimetatud), kus jahti peetakse. Lühisõnumiga registreeritud pruunkaru jaht kehtib 12 tundi arvates lühisõnumi saatmise hetkest.
 - 1.3.2. Pruunkaru küttemisest tuleb korralduse lisas 2 nimetatud jahipidamise asukohajärgse maakonna kontaktisikut teavitada viivitamatult pärast pruunkaru küttemist, saates kontaktisiku telefoninumbrile lühisõnumi (SMS) sisuga: märksõna „karu kütitud”, küti nimi, jahipiirkonna ja jahiala (kui see on lisas 1 nimetatud) nimi, kus karu kütiti.
 - 1.3.3. Lühisõnumi „karu kütitud“ saamisel teavitab kontaktisik viivitamatult kõiki kehtivale jahile registreerinud jahimehi lühisõnumi (SMS) teel (sisu: „karu kütitud”, jahipiirkonna ja jahiala olemasolul ka jahiala nimi, kus karu kütiti) nende ohjamisalal pruunkaru küttemisest

ning küttermismahu täitumisel ka karujahi lõppemisest. Peale küttermismahu täitumist ja vastava teavituse saamist lõppeb koheselt kõigi karujahil olevate jahimeeste registreering.

1.3.4. Haavatud pruunkaru jälitamisel jahipiirkonnaga külgneval kaitsealal (sh Alam-Pedja looduskaitseala, Soomaa rahvuspark) tuleb lisaks ohjamisala kontaktisikule eelnevalt informeerida ka kaitseala valitsejat (Keskkonnaametit) lühinumbril 1247.

1.3.5. Jahi registreerimise ajavahemik on alates kella 7.30-st kuni kella 22.00-ni.

1.4. Jahipiirkonna kasutajad on kohustatud:

1.4.1. Korraldama jahti viisil, mis tagaks kehtestatud küttermismahust kinnipidamise.

1.4.2. Teavitama ühe ööpäeva jooksul karu tabamisest lühisõnumiga (SMS), sõnumi sisu „karu kütitud“ ja jahipiirkonna nimi, Keskkonnaameti kontaktisikuid järgmiselt:

Harju, Järva, Rapla maakond – Uno Treier, telefon 5149 565;

Pärnu ja Lääne maakond – Ivar Marlen, telefon 5304 0354;

Jõgeva, Tartu, Ida- ja Lääne-Viru maakond – Heete Ausmeel, telefon 5688 6919;

Põlva maakond – Margo Tannik, telefon 516 0148.

Valga, Viljandi ja Võru maakond – Mihkel Pastik, telefon 5304 4134.

1.4.3. Teavitama jahiloo saajat kütitud isendite andmete ning bioproovide kogumise ja esitamise nõuetest.

1.4.4. Esitama Keskkonnaagentuurile hiljemalt jooksva aasta 20. novembriks kütitud isendite andmed (ankeet) ja märgistatud bioproovid (lihaseproov, emasloomal emakas koos munasarjadega ja esimene premolaar).

1.5. Kehtestan korraldusele kõrvaltingimusena korralduse hilisema muutmise ja/või kehtetuks tunnistamise ja/või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmise selliselt, et Keskkonnaametil on õigus korraldusega kehtestatud pruunkaru küttermismahtu ja ohjamisalade piire muuta.

1.6. Teha korraldus teatavaks kõigile jahipiirkonna kasutajatele ja korralduse lisas 2 nimetatud kontaktisikutele.

Korraldust on võimalik vaidlustada haldusmenetluse seaduses või halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, esitades 30 päeva jooksul korralduse teatavakstegemisest vaide Keskkonnaametile või kaebuse halduskohtusse.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD KAAJUTLUSED

2.1. Jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) § 4 lg 2 p 5 kohaselt on pruunkaru (*Ursus arctos*, edaspidi ka karu) suuruluk. Vastavalt keskkonnaministri 28.05.2013 määruse nr 32 „Jahieeskiri“ (edaspidi *jahieeskiri*) § 5 lg-le 1 võib karule, välja arvatud poegade emakarule, pidada varitsus- või hiilimisjahti 1. augustist 31. oktoobrini karu tekitatud kahjustuste piirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil.

- 2.2.** JahiS § 22 lg 2 alusel kehtestab pruunkaru küttemismahu igal jahiaastal Keskkonnaamet, lähtudes JahiS § 21 lg-s 4 nimetatud aruandest ning jahindusnõukogu ettepanekust. JahiS § 21 lg 4 ja sama paragrahvi lg 3 alusel kehtestatud keskkonnaministri 23.05.2013 määruse nr 27 „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus” (edaspidi *määrus nr 27*) §-st 1 tulenevalt on Keskkonnaagentuur ulukite seire aruande koostaja.
- 2.3.** Euroopa Liidus (edaspidi EL) on pruunkaru loodusdirektiivi¹ alusel kaitstav liik, kellele on ette nähtud nii elupaiga- kui ka isendikaitse. Liitumisläbirääkimistel EL-ga taotles Eesti kõigi kolme suurkiskja (hunt, ilves, karu) asurkondade välja arvamist direktiivi lisast II (kuhu kantud liikidele on ette nähtud elupaigakaitse) ja lisast IV (kuhu kantud liikidele on ette nähtud range isendikaitse) ja arvamist lissasse V (kuhu kantud liike on lubatud kontrollitud tingimustes tegevuskava alusel säästvalt majandada). Eesti deklareeris EL liitumisläbirääkimistel, et suurkiskjate kaitse tagamiseks koostatakse vastavad tegevuskavad. Liitumisläbirääkimiste tulemusel on Eestile tehtud geograafiline erand ning pruunkaru on välja arvatud II lisast ning jäetud IV lissasse, mis lubab meil liiki tegevuskava põhiselt kahjustuste ja ohuolukordade vältimiseks kütida (sh loodusdirektiivi 16. artikli lg 1 punkti b ja c ära toodud erandite alusel). „Eesti ühinemisleping Euroopa Liiduga“ seletuskirja lk 296 on märgitud „Ühinemisakti sõlmimisel tehakse üks keskkonnakaitset käsitlev deklaratsioon. See on praeguste liikmesriikide ja Eesti ühisdeklaratsioon pruunkarude jahi kohta Eestis. Pruunkarude kõrge arvukuse ja asurkonna hea seisundi tõttu taotles Eesti loodusdirektiivi lissades IV ja V pruunkaru Eesti asurkonna suhtes samasugust muudatust nagu seda tehti kopra, ilvese ja hundi Eesti asurkondade suhtes. Seega Eesti taotles, et loodusdirektiiv võimaldaks ka pruunkarude asurkonna majandamist küttimise kaudu. Tulenevalt pruunkarude Eesti asurkonna heast seisundist tehti asjakohane muudatus vaid direktiivi lissasse II (liikide loetelu, mille kaitseks on vajalik erikaitsealade loomine). Läbirääkimistel oli komisjon seisukohal, et ka direktiivi lissasse IV kantud liikide osas on teatud juhtudel jahipidamine võimalik ning seda võimaldab direktiivi artikkel 16. Kuna direktiivi artikli 16 tõlgendus ei ole siiani olnud niivõrd üheselt mõistetav, taotles Eesti, et sellist tõlgendust kinnitataks ühisdeklaratsiooniga. Seega on pruunkaru deklaratsioonil tõlgendust toetav tähendus“.
- 2.4.** Loodusdirektiivi 16. artikli lg 1 punktides b ja c on sätestatud, et kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi: 1) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks; 2) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;
- 2.5.** Loodusdirektiivi 43/92 artikkel 6 sätestab muuhulgas, et liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele

¹ Kättesaadav internetiaadressilt: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0043:20070101:ET:PDF>, 10.07.2023.

negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist. Eestis on pruunkaru küttimine rangelt korraldatud tegevuskava alusel, võttes arvesse muuhulgas teadlaste ettepanekuid küttimise suunamiseks kahjustuskolletesse edasiste kahjustuste ja ohuolukordade vähendamise ja vältimise ning ka ennetamise eesmärgil. Karude populatsiooni arvukus on viimastel aastatel märgatavalt suurenenud ning leviala laienenud (sh ka Natura 2000 aladel). See tõestab, et karude küttimisel kahjustuste ja ohuolukordade vähendamise ja vältimise ning ennetamise eesmärgil negatiivne mõju eelpool mainitud alade kaitse-eesmärkidele puudub.

2.6. Punktis 2.3 mainitud põhjustel on Eesti koostanud suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava 2022-2031² (edaspidi *tegevuskava*). Tegevuskava ühe olulise eesmärgina on ära toodud vajadus säilitada Eestis iga-aastaselt vähemalt 70 sama-aastaste poegade ka karu pesakonna (asurkonna üldarvukus ca 650 isendit) olemasolu ning jätkata jahipidamist peamiselt liigi inimpeglikkuse säilitamiseks ja karu tekitatud kahjustuste vähendamiseks (p 7.2.1.). Keskkonnaagentuuri aruande „Ulukiasurkondade seisund ja küttimissoovitus 2023”³ (edaspidi *Keskkonnaagentuuri ulukiseire aruanne*) andmetel on eelmise aasta (2022) karu pesakondade arvukuseks hinnatud 96. Karu arvukus ja levik on üldist tõusutrendi väljendanud juba vähemalt viimased 15 aastat ning asurkonna seisundit võib pidada väga heaks. 2020. ja 2021. aastal oli pruunkaru tekitatud kahjustuste hulk mesindusele suurem kui kunagi varem teadaolevalt. Samas viimasel kahel aastal on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga Keskkonnaametile (edaspidi ka KeA) teavitatud kahjustuste hulk mõnevõrra vähenenud.

2.7. Pruunkaru Eesti asurkonna suurus on ca 30 isendit 1000 km², mis on üks Euroopa kõrgemaid. Karu arvukuse kasvuga ei kaasne mitte üksnes risk inimese ründeks, vaid see omab paradoksaalsel kombel mõju ka karu kaitse rakendamisele ja seeläbi tema soodsa seisundi tagamisele. Heas seisus suurkiskjate (hunt, ilves, karu) asurkondade olemasolu nõuab ühiskonnalt valmisolekut nendega koos eksisteerida ning taluda ka sellega kaasnevaid mõjusid. Kuniks riik kompenseerib põllumajandusloomadele ja mesilatele tekkivad kahjud, ollakse tolereerivamad, kuid mitte piiritult, kui kahjude hulk ja inimeste kokkupuutevõimalus suurkiskjatega kasvab. Veelgi enam vähendaks ühiskonna toetust raske vigastuse või surmaga lõppenud karu rünnakud inimese vastu. Selliselt lõppevad ohuolukorrad oleks otseselt vastuolus Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ art 2 lg-ga 3. Kindlasti kasvaks sellega ka nõudlus karu arvukuse oluliseks vähendamiseks, mis omakorda võib ohtu seada karu soodsa seisundi Eestis.

Karu arvukuse kasvuga suureneb tõenäosus inimese ja karu vaheliseks konfliktiks, seda eriti asulate lähedal, kuhu põlistest elupaikadest välja tõrjutud peamiselt nooremad isendid endale elupaika ja toitu otsima tulevad. Keskkonnaametile on 2023. esimesel poolaastal teada antud 9 juhtumist, kus inimese ja karu teed ristusid. Häirekeskuse riigiinfo telefonile laekus selliseid teated sama aja kohta 25. Paljud neist leidsid aset asulate läheduses ning mitmel juhul tundis inimene reaalselt hirmu karu rünnaku ees (fikseeritud Häirekeskuse kõnelogis). Reeglina inimesed nendest kohtumistest ametkondadele teada ei anna, sest puudub arusaam, mida sellistel puhkudel üldse ette võtta. Pigem jagatakse infot karuga kohtumiste ja nende tegevusjälgede (nt väljaheited kodulähedaste liikumisteede ääres) kohta kogukonna liikmete vahel, et teineteist ohu eest hoiatada. Seda kinnitab ka tõik, et Keskkonnaameti töötajate tööalastel kohtumistel kogukondadega (nt kaitsealade

² Kättesaadav Keskkonnaameti kodulehel aadressil: <https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse#imetajad>, 10.07.2023.

³ Aruanne on internetis kättesaadav Keskkonnaagentuuri kodulehel aadressil: <https://keskkonnaportaal.ee/et/ulukite-arvukus-ja-kuttimine>, 10.07.2023.

koostöökogud, jahindusnõukogud) nendest sündmustest kõige muu kõrval ka üha sagedamini juttu tehakse. Ollakse tõsiselt mures karu võimalike rünnakute pärast, eriti lastele, kes end võimaliku ohu eest vähem kaitsta oskavad. Inimeste suurenev ohutunne karu suhtes ei ole otseselt mõõdetav, kuid meediakajastusi (karude kohtumisest tingitud konflikte) on järjest sagedamini⁴ ja Keskkonnaametisse edastatud infot arvesse võttes on karude arvukusest tingitud kokkupuudete sagenemine ja konfliktide ohu suurenemine siiski selge. Viimastel aastatel on seoses karude arvukuse tõusuga suurenenud ka nende osalusega liiklusõnnetuste arv. Kui perioodil 2013-2017 hukkus Eestis liiklusõnnetustes aastas 1-2 karu, siis alates 2018. aastast on liiklusõnnetustes hukkunud karude arv tõusnud, püsides vahemikus 5-7 isendit aasta kohta. Eelneva valguses on Eestis selgelt tunnetatav ülekaalukas avalik huvi, tagada elanikkonna ohutus (seda siis lisaks kahjustuste vältimisele). Võib eeldada, et legaalne tegevuse lubamine vähendab ja ennetab väga suure tõenäosusega oluliselt suurema mõjuga ebaseaduslikku tegevust karude ebaseadusliku küttimise näol. Rootsi näitel on ära toodud, et kaitsealade loomine ja suurkiskjate küttimisest loobumine nendel aladel tingis karude, ilveste ja ahmi suremuse suurenemise salaküttimise suurenemise tõttu, võrreldes naaberaladega⁵.

Suurkiskjate, sh karu asurkonna hea seisundi hoidmine on väga oluline, kuid lisaks keskkonna kandevõimele on oluline arvestada ka muid aspekte. Suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava järgi on karu soodsa seisundi tagamiseks minimaalselt vajalik säilitada alla aasta vanuste poegade pesakondade arv enne jahihooaega vähemalt 70 (ca 650-700 isendit). 2022. aastal oli selleks 96 (ca 900-950 isendit). Aasta varem hinnati Eestis pruunkaru pesakondade arvaks 91. Kuna karu asurkonna seisund on KAURI hinnangul väga hea, tuleb praeguse arvukuse kasvu juures enam arvestada ka sotsiaalsete aspektidega, sh võimalike tekkivate hirmudega karuga kohtumise või rünnaku ees. Üliõpilaste seas 2022. aastal läbi viidud uuringu⁶ käigus selgus, et ainsana soovisid vastajad suurkiskjatest karu arvukuse vähendamist, pidades seda juba liialt suureks ja ohuks inimesele. Hundi puhul nähti vajadust tema arvukuse säilitamist praegusel tasemel, ilvese puhul aga selle suurendamist.

- 2.8.** Eeltoodu valguses kordame üle, et pruunkaru on loodusdirektiivi IV lisas nimetatud liik. Direktiivi artikli 16 lõige 1 sätestab erandi kaitsealuse isendi küttimiseks juhul, kui see on vajalik eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks (erand b). Vastav säte on üle võetud ka jahieeskirja (karu tekitatud kahjustuste piirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil). Lisaks annab loodusdirektiiv küttimise erandi tegemiseks õiguse rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest (erand c). Nimetatud erandi tegemine aga ei eelda, et oluline kahju (rünnak inimesele) oleks aset leidnud⁷. Sellele seisukohale on jõudnud ka Euroopa Kohus kohtuasjas C-342/05. Seetõttu tuleb arvesse võtta inimeste kasvanud ohutunnet ja kartust karuga kohtumise ees, mis karu asurkonna kasvuga on tõusnud ning see probleem vajab samuti lahendamist.

Euroopa Komisjon on 12.10.2021 teatises „Komisjoni teatis. Juhenddokument ühenduse tähtsusega loomaliikide range kaitse kohta elupaikade direktiivi alusel“ (edaspidi komisjoni teatis) välja toonud väga selged kriteeriumid elupaikade direktiivi art 16 lg 1

⁴https://issuu.com/menuk/docs/jahimees_03_2022_issuu/s/16592951, 10.07.2023

⁵ <https://conbio.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/conl.12226>, 11.07.2023.

⁶

https://dspace.emu.ee/bitstream/handle/10492/7517/Raul_Rajang_BA_LV_täistekst.pdf?sequence=1&isAllowed=n, 10.07.2023.

⁷ Euroopa Komisjoni 12.10.2021 teatis “Komisjoni teatis. Juhenddokument ühenduse tähtsusega loomaliikide range kaitse kohta elupaikade direktiivi alusel” lk 54.

punkti b ja c kohaldamiseks. „Artikliga 16 on ette nähtud kolm kontrolli, mis tuleb enne erandi võimaldamist läbida: 1) esitatakse üks või mitu artikli 16 lõike 1 punktides a-d loetletud põhjustest või lubatakse range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses püüda või pidada teatavaid IV lisas loetletud liikidest isendeid pädevate siseriiklike asutuste täpsustatud piiratud arvul (punkt e); 2) puudub rahuldav alternatiivne lahendus ja 3) antakse kinnitus, et erand ei kahjusta populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilitamist.

Keskkonnaamet lubab erandit järgmiste kontrollide alusel:

1) art 16 lg 1 punkt b ja c alusel: põhjendused on ära toodud korralduse p-des. 2.3-2.7 ja 2.11 ning 2.14).

2) pruunkarude kütamisele puudub rahuldav alternatiivne lahendus:

Keskkonnaamet selgitab, et karude kütamine ei ole Eestis ennetusmeetmena kasutatav esmane alternatiiv. Karu tekitatud kahjustuste ennetamise esmased lahendused, mida Eestis rakendatakse, on: võimalike kahjukannatajate poolne ohustatud vara (eeskätt mesitarud) kaitsemeetmete rakendamine ning nende riiklik subsideerimine, samuti kahjustuste kompenseerimine riigi poolt. Lisaks tuleb esimeste lahenduste hulka arvata ka avalikkuse ja sihtrühmade teadlikkuse tõstmine (vt ka Euroopa Komisjoni juhend lk 51⁸) kahjude ennetusmeetmete (Keskkonnaameti välja antud vastav juhend⁹, tehtud koolitused) ja inimese käitumise kohta (nt juhendid kuidas käituda kohtumisel karuga¹⁰), „Aasta loom 2022“ raames tehtud karu tutvustavad ettekanded ja artiklid jne. Eelpool nimetatud alternatiivide aktiivsel propageerimisel ning toetuste tulemusel on paaril viimasel aastal vähenenud mesitarude kahjustused. Küll ei ole võimalik täielikult vältida silorullide ning vilja kahjustamist.

Ühtlasi puudub alternatiiv kuidas kõrge ja tõusva arvukuse juures (Eestis on karude asustustihedus üks Euroopa kõrgemaid 30 isendit 1000 km² kohta) välistada võimalik ohusituatsioon inimestele. Karu populatsioon peab saama laieneda ja liigub laial alal ning suureneva arvukuse korral kokkupuuted inimestega sagenevad. Ohutuse tagamiseks on vajalik, et karud võimalikult palju väldiksid aktiivse inimtegevusega alasid ja hoiduksid inimestest eemale. Kütamise ning karude käitumise vaheliste uuringute tulemusel saab väita, et teema on kompleksne ning seotud erinevate asjaoludega (arvukuse tihedus, vanuseline struktuur, sugude suhe, toidu kättesaadavus), kuid käitumuslik seos kütamisega on olemas. Karud väldivad rohkem inimest (nt ei liigu radadel) nendel aladel kus toimub kütamine, võrreldes aladega, kus kütamist ei toimu¹¹; kütitavas populatsioonis on loomad inimese suhtes ettevaatlikumad/aremad, kui kaitstud populatsioonis ning nad on aremad madalama asustustihedusega populatsioonis¹²; kütamishooajal surnud ja selle üleelanud karude vahel esineb käitumuslik erinevus – pikema elueaga karud hoidsid teedest kaugemale (st vältisid kohti kus jahimeestega kohtumise tõenäosus on suurem)¹³. Seetõttu aitab kütamine tagada elanikkonna ohutust.

3) erand ei kahjusta populatsiooni soodsa kaitsestaatuse säilimist: korralduse p. 2.6 ja 2.7 on ära toodud, et pruunkarude populatsioon on Eestis väga heas seisus (2022. aastal on

Euroopa Komisjon (2021). Komisjoni teatis. Juhenddokument ühenduse tähtsusega loomaliikide range kaitse kohta elupaikade direktiivi alusel. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a17dbc76-2b51-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>.

⁹ file:///sise.envir.ee/Kasutajad\$KA/38010162732/Downloads/Looma_kahjude_ennetamine_A5_WEB.pdf

¹⁰ <https://www.ejs.ee/10-soovitust-mida-teha-kui-metsas-karuga-kokku-juhtud/>

¹¹ <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1365-2664.12700>, 10.07.2023

¹² <https://www.jstor.org/stable/3872997>, 10.07.2023.

¹³ <https://www.nature.com/articles/s41598-019-48853-3.pdf>, 10.07.2023.

pruunkarude arvukuseks hinnatud ca 900-950 isendit) ning arvukus on viimastel aastatel olnud jätkuvas tõusutrendis – seda ei ole mõjutanud ka varasemate aastate kütmine. See näitab selgelt, et Eesti on karude küttemisel hoidnud üsna konservatiivset joont, võimaldades populatsioonil kasvada.

- 2.9.** Keskkonnaagentuuri küttemisettepanek on määrata pruunkaru esialgseks küttemismahuks 2023/2024. jahiaastal Eestis kokku 96 isendit, sellest Harju maakonnas 11, Ida-Viru maakonnas 15, Jõgeva maakonnas 13, Järva maakonnas 13, Lääne maakonnas 1, Lääne-Viru maakonnas 16, Põlva maakonnas 2, Pärnu maakonnas 5, Rapla maakonnas 3, Tartu maakonnas 8, Valga maakonnas 1, Viljandi maakonnas 7 ja Võru maakonnas 1. Ettepaneku tegemisel on arvestatud pruunkaru asustustihedust, juurdekasvunäitajaid, arvukuse muutust viimase nelja aasta jooksul, eelnevate aastate küttemisstruktuuri ning 2022. ja 2023. aasta kahjustuste paiknemist ja ulatust. Keskkonnaagentuuri ulukiseire aruande ettepanekul 2023/2024. jahiaastal Hiiumaa ja Saare maakonnale pruunkaru küttemismahu ei kehtestatud. Harju maakonna puhul on tehtud ettepanek mitte lubada pruunkaru küttemist seoses emakarude küttemisega varasematel aastatel Nissi ja Padise jahipiirkondades ning Lääne maakonnas Linnamäe, Nõva, Palivere, Riguldi, Risti ja Variku jahipiirkondades. Aruandes on antud soovitus lubada Keskkonnaametil lisaks maakondlikuks jaotamiseks soovitatud kvoodile võimalike erakorraliste juhtumite korral, milleks on esmajoones probleemisendide ilmumine jahiaja vältel, lubada kütta Eestis veel kuni 6 karu.
- 2.10.** JahiS § 9 lg 3 p 1 kohaselt kuulub jahindusnõukogu pädevusse muu hulgas ettepanekute tegemine Keskkonnaametile pruunkaru küttemise korraldamiseks. Kokkuvõtte 2023. aasta mais toimunud maakondlike jahindusnõukogude ettepanekutest pruunkaru küttemismahu suuruse ja jaotuse osas 2023/2024. jahiaastal on leitav Keskkonnaameti dokumendiregistris¹⁴.
- 2.11.** Arvestades kahjustuste esinemise sagedust ja paigutust, pruunkaru arvukuse ja levikuala laienemise soodustamist ning ka kodupiirkonna suurust, on põhjendatud kehtestada 2023/2024. jahiaasta pruunkaru küttemismahu vastavalt Keskkonnaagentuuri ulukiseire aruandes toodud soovitudele. Maakondliku küttemismahu jagamisel jahipiirkondade vahel on arvesse võetud pruunkaru kahjustuste esinemist ja ohuolukordade esinemisega seotud juhtumeid inimestele jahipiirkondades. Samuti on võetud arvesse asjaolu, et karud liiguvad kõrge asustustihedusega piirkondadest (nt Ida-Viru ja Jõgevamaa) üle maakondade piiride madalama asustustihedusega piirkondadesse (nt Lääne-Viru ja Harjumaa), kus tekitavad ka kahjustusi või põhjustavad ohuolukordi (sh satuvad asulatesse, elamute lähedale, maanteedele jne). Lisaks on korralduse eelnõu edastatud huvigruppidele ja maakondade jahindusnõukogu liikmetele ettepanekute ja arvamuse esitamiseks 30.06.2023. Arvamuste ja ettepanekute esitamise tähtajaks määrati 05.07.2023. Korralduse eelnõu kohta on tähtaegselt esitatud 5 muudatus- ja täiendusettepanekut (ettepaneku esitasid Lääne ja Võrumaa jahindusnõukogud¹⁵, Põltsamaa jahtkonna esimees Toivo Tõntson¹⁶ ning MTÜ Eesti Suurkiskjad¹⁷) ning üks arvamus, milles ollakse nõus eelnõuga määratud pruunkaru küttemismahudega (nõusoleku edastas Harju maakonna jahindusnõukogu liige Andres Talijärvi¹⁸).

¹⁴ Keskkonnaameti dokumendiregister <https://adr.envir.ee/default.aspx>

¹⁵ Ettepanekud on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 03.07.2023 ja 04.07.2023 nr 13-11/23/13704, 13-11/23/13872 ja 13-11/23/13902 all.

¹⁶ Ettepanek on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 01.07.2023 nr 13-11/23/13694 all.

¹⁷ Ettepanek on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 05.07.2023 nr 13-11/23/14007 all.

¹⁸ Ettepanek on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 04.07.2023 nr 13-11/23/13826 all.

- 2.11.1. Keskkonnaamet arvestab osaliselt Lääne maakonna jahindusnõukogu ettepanekut pruunkaru küttimiseks Lääne maakonnas, lubades küttida tulenevalt Keskkonnaagentuuri soovitudest maakonnas ühe pruunkaru. Augustis lubatakse pruunkaru küttida seoses kahjustustega Kasari ja Kullamaa jahipiirkondades. Kui küttimismahtu ei realiseerita, võivad alates 01. septembrist karu küttimismahtu realiseerida ülejäänud Läänemaa jahipiirkonnad (v.a Linnamäe, Nõva, Palivere, Riguldi, Risti ja Variku). Samuti arvestab Keskkonnaamet osaliselt Võru maakonna jahindusnõukogu ettepanekuga, muutes jahi koordinaatorite kontaktandmeid, kuid jättes suurendamata pruunkaru küttimismahu (1 isend), lähtudes karude asustustihedusest. Oluliste kahjustuste lisandumisel saab Keskkonnaamet suurendada olemasolevat küttimismahtu Võru maakonnas reservküttimismahu arvelt. Keskkonnaamet arvestab ka Toivo Tõnsoni ettepanekut, mille kohaselt eraldatakse seoses karude rohkuse ja inimkontaktide sagenemisega Jõgeva maakonnas augustis eraldi pruunkaru küttimismaht 2 pruunkaru küttimiseks Põltsamaa jahipiirkonnale. Samadel põhimõtetel on pruunkaru küttimismahtu maakonnas jaotatud kahjustuste ja ohuolukordade vältimise ja ennetamise eesmärgil ka varasematel aastatel.
- 2.11.2. 05.07.2023 esitas oma arvamuse korralduse eelnõu kohta MTÜ Eesti Suurkiskjad, kes tõi välja, et korralduse eelnõu ja karude küttimise lubamine on vastuolus loodusdirektiivi (LD) artikli 16 lg 1 punkti b põhimõtetega. Korralduses ei ole järgitud ja hinnatud LD 16 artikli 3 kontrolli tingimusi (printsiipe), et erisust karude küttimise näol üleüldse lubada. Inimpeglikkuse säilitamine ei ole välja toodud elupaikade direktiivi art 16 lg-s 1 loetletud erandites, mistõttu on see printsiibis lubamatu argument küttimismahude määramisel, kui võrd rikub range kaitsesüsteemi põhimõtet. Keskkonnaamet MTÜ Eesti Suurkiskjad arvamusega ei nõustu, 3 kontrolli printsiiibi eelnev rakendamine eelpool mainitud erisuse lubamisel on ära toodud käesoleva korralduse p-s 2.8. Keskkonnaamet on põhjalikud seisukohad käesolevas küsimuses esitanud Tallinna Ringkonnakohtule 08.05.2023 kohtuasjas 3-22-1629 (kus samuti on kaebajaks MTÜ Eesti Suurkiskjad) esitatud apellatsioonikaebuses¹⁹ ning menetlusökonoomiast tulenevalt ei pea Keskkonnaamet käesolevas korralduses vajalikuks MTÜ-le Eesti Suurkiskjad nende seisukohtade kordamist. Lisame täpsustavalt, et korralduses ei lubata karude küttimist inimpeglikkuse säilitamise eesmärgil, vaid kahjustuste ning ohuolukordade vältimiseks ja ennetamiseks (mh piirkonniti karu kõrge asustustiheduse tõttu). Samuti ei ole võimalik karude tekitatavate kahjude ära hoidmiseks kõikjal võimalik rakendada tarastamist ja seda eriti suuremate alade puhul (karud teevad kahju ka suurtele viljapõldudele, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda on koostanud Keskkonnaametile ka sellekohase märgukirja²⁰). Eesti suurust arvesse võttes ei ole võimalik karude tekitatud probleeme lahendada vaid nende ümberasustamisega, kuna selleks ei ole Eestis riigi territooriumi väiksuse tõttu piisavalt sobilikku loodusmaastikku. Enamasti on sobivad alad teiste karude poolt juba hõivatud. Seetõttu tõrjutakse sinna viidavad loomad aladelt välja või murtakse tugevamate isendite poolt. Sageli leiavad probleemkarud seetõttu tee tagasi inimasustuse juurde ning tekitavad kahjustusi ja ohuolukordi edasi. Samuti on nuhtluskarude ümberasustamine üsna kallis ning seda saab kaaluda vaid väga erandlikel juhtudel. Vaidlust ei saa olla ka selle üle, et karu tekitatavad kahjud ei ole majanduslikult olulised, kuna karude tekitatavate kahjude hüvitamiseks aastas kulunud summad on ulatunud üle 250 000 euro.

MTÜ Suurkiskjad on tähelepanu pööranud ka sellele, et Keskkonnaministri määrmuse 10.09.2008 määrmuse nr 40 „Looma tekitatud kahju hindamise metoodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste vältimise abinõule tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord” on seni puudulikult reguleeritud karu tekitatud kahjude hüvitamise kord, mis ei motiveeri kahju kannatajaid ennetusmeetmeid piisavalt kasutusele võtma. Haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 54 tulenevalt peab Keskkonnaamet lähtuma kehtivatest õigusaktidest. Viidatud õigusakti muutmine ei ole Keskkonnaameti pädevuses.

- 2.12.** 21.06.2023 toimunud suurkiskjate koostöökogu nõustus Keskkonnaagentuuri ettepanekuga, millega tehti Keskkonnaametile ettepanek²¹ kehtestada pruunkaru küttimismahtu esimeseks osaks 96 isendit. Koostöökogusse kuuluvad Kliimaministeeriumi, Keskkonnaameti, Keskkonnaagentuuri, jahimeeste, mesinike, loomakasvatajate, teadusasutuste ja keskkonnaorganisatsioonide esindajad. Koostöökogu toetas Keskkonnaagentuuri ulukiseire aruandes esitatud maakondlike küttimismahtude jaotust. Piirkondliku jaotuse osas soovitati lähtuda kahjustustest ning küttimismahud jaotada jahi alguseks nii, et oleks võimalus jahiaja jooksul operatiivselt anda lisalubasid piirkondadesse, kus küttimismahud on realiseeritud aga kahjustused jätkuvad. Keskkonnaamet nõustub nende kaalutlustega.
- 2.13.** Võttes arvesse eelpool toodud ettepanekuid ning vajadust suunata pruunkarude küttimist eelkõige kahjustuskolletesse ja võimalikesse konfliktipiirkondadesse, on Keskkonnaamet seisukohal, et karude küttimismaht on 2023/2024. jahiaastal mõistlik kehtestada mitmes osas sarnaselt eelmistele jahiaastatele, jättes osa küttimismahust (kuni 6 isendit) jahihooaja alguseks kehtestamata (reservi). Küttimismahu esimese osana kehtestatakse Keskkonnaagentuuri poolt soovitatud esialgne pruunkarude küttimismaht ehk teisisõnu 96 isendit. Reservi jäetavate isendite küttimismahu (kokku kuni 6 pruunkaru) kehtestab Keskkonnaamet küttimismahu teise osana jahihooajal vajaduspõhiselt vastavalt vajadusele.
- 2.14.** Nendes Eesti maakondades, kus maakondade jahindusnõukogud maakonna sisese pruunkaru küttimismahu jagamisel karukahjustusi arvesse ei ole võtnud ning ei ole teinud ettepanekut küttimismahu määramiseks jahipiirkondadele, jagab karude küttimismahu jahipiirkondade vahel Keskkonnaamet, võttes arvesse 2023. aastal tekitatud kahjustusi ja ohu tekitamist inimestele ning Keskkonnaagentuuri ulukiseire aruandes toodud soovitusi. Kuna 2/3 kahjustusi on aastate lõikes toimunud tavaliselt enne jahihooaja algust, on järgitud, et perioodil 1.08.2023 kuni 31.08.2023 oleks kõikides kahjustuspiirkondades võimalik kahjustuste vältimiseks ja ennetamiseks ning ohuolukordade ära hoidmiseks pruunkaru kütida. Muuhulgas lubatakse karu kütida kahjustuste ja ohuolukordade ennetamiseks ka piirkondades, kus kõrge arvukuse tõttu on kahjustuste ja ohuolukordade tekkimine tõenäoline. Kui kahjustuspiirkonna jahipiirkonnad augusti kuu jooksul eraldatud küttimismahtu ei realiseeri, siis septembris ja oktoobris võivad realiseerimata küttimismahtu edasiste kahjustuste ja ohuolukordade vältimise ja ennetamise eesmärgil kasutada ka teised maakonna jahipiirkonnad. Eelpool toodud põhjustel on pruunkarude küttimisele seatud täiendavad küttimistingimused kõikides maakondades, kuhu karude küttimismaht määratakse (v.a Jõgeva ja Lääne maakonnad). Jõgeva ja Lääne maakondade puhul nõustub Keskkonnaamet osaliselt jahindusnõukogu ettepanekuga maakonna sisese pruunkarude küttimismahu jagamiseks jahipiirkondade vahel.

¹⁹ Apellatsioonikaebus on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 08.05.2023 nr 1-6/23/79-2 all.

²⁰ Märgekiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 11.07.2023 nr 13-11/23/14250 all.

²¹ Koosoleku memo on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 14.07.2023 nr 13-11/23/14571 all.

- 2.15.** JahiS § 21 lg-st 2 tulenevalt on jahipiirkonna kasutaja oma jahipiirkonna piires kohustatud teostama ulukite seiret. Vastavalt keskkonnaministri määruse nr 27 § 3 lg-dele 2, 3 ja 6 hõlmab see kohustus kütitud või hukkununa leitud pruunkaru kohta andmete esitamise ja bioproovide kogumise kohustust.
- 2.16.** Kooskõlas HMS regulatsiooniga võib haldusakti anda kõrvaltingimusega. HMS § 53 lg 1 p 4 kohaselt on haldusakti kõrvaltingimuseks muu hulgas haldusakti hilisema muutmise, kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmine. Vastavalt sama paragrahvi lg 2 p-le 3 võib haldusaktile kehtestada kõrvaltingimuse, kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutusõiguse alusel. Vastavalt JahiS § 22 lg-s 2 sätestatule otsustab Keskkonnaamet pruunkaru küttimismahu kehtestamise kaalutusõiguse alusel. Tuginedes HMS § 53 lg 1 p 4 ja lg 2 p 3 jätab Keskkonnaamet endale õiguse ohjamisalade piiride ja küttimismahu muutmiseks ja/või kehtetuks tunnistamiseks ja/või kõrvaltingimuse kehtestamiseks.
- 2.17.** Pruunkarude küttimise paremaks korraldamiseks tegid jahindusnõukogud pruunkaru küttimise korraldamise ettepanekutes Keskkonnaametile ettepaneku määrata maakondlikud kontaktisikud, kes vahendavad pruunkarude küttimise ja jahtide registreerimisega seotud informatsiooni. Jahindusnõukogudes kokkulepitud kontaktisikud on jahindusnõukogule ja Keskkonnaametile andnud kirjaliku kinnituse, et nad on nõus eespool toodud informatsiooni vahendama. Keskkonnaamet peab jahindusnõukogude ettepanekut põhjendatuks. Pruunkaru küttimismahust kinnipidamiseks on vajalik kehtestada karujahi eelneva registreerimise süsteem kontaktisiku kaudu, tagamaks maakonnas toimuvatest jahtidest teadasaamine ning kütitud pruunkaru kütimisest ja võimalikust küttimismahu realiseerimisest ajakohase teabe edastamine. Võimaldamaks kiiret infovahetust, mis samas oleks taas esitatav ka hiljem, määrab Keskkonnaamet jahi registreerimise ja kütitud isendist teavitamise vormiks lühisõnumi (SMS). Maakondlike kontaktisikute nimed ja kontaktid on leitavad korralduse lisas 2 (lisatud).
- 2.18.** Kuna jahindusnõukogud arvestavad oma otsustes enne 2017. aasta haldusreformi kehtinud maakondade piiridega, samuti on oluline säilitada andmete võrreldavus varasemate aastatega, võetakse seda asjaolu arvesse ka käesolevas korralduses pruunkaru küttimismahu kehtestamisel s.o maakondadena käsitletakse jahipiirkondadest koosnevaid ohjamisalasid, mis hõlmavad Eesti maakondi nende halduspiirides enne eelmainitud haldusreformi.
- 2.19.** Karujahis võib ette tulla olukordi, kus looma haavatakse ning ei suudeta koheselt tabada. Jahis § 41 lg 1 p 3 kohaselt märgitakse haavatud suuruluki tabamise korral jahiloale lisaks tabamise ajale ka jahipiirkond, kus suuruluk tabati. Hetkel kehtiva jahiseaduse järgi on vajalik väljastada jahiluba haavatud uluki jälitamiseks, kui see lahkub esialgsest kütimispiirkonnast (jahipiirkonnast). Kütimisloa väljastab jahipiirkond, kuhu haavatud loom liigub. Samuti on Eestis kaitsealasid (Alam-Pedja LK, Soomaa RP), mis on jahimaaga liitmata ning kus ei toimu tavapärases mõistes jahipidamist. Kui haavatud karu satub nendele aladele (naaberjahipiirkond, kaitsealal asuv jahipiirkond), siis tuleb haavatud isendi jälitamisel eelnevalt lisaks ohjamisala kontaktisikule ja jahipiirkonna kasutajale informeerida ka kaitseala valitsejat (Keskkonnaametit) telefoninumbril 1247, kes annab vajadusel nõusoleku haavatud looma jälitamiseks. Kui haavatud loom tabatakse, siis arvatakse tabatud isend maha konkreetse jahipiirkonna ja maakonna küttimismahust, kus looma haavati ning tema jälitamist alustati.

2.20. Lihtsustamaks maakondade ohjamisalade koordinaatorite tööd, on mõistlik kehtestada ajavahemik, millal ööpäeva jooksul saab karujahid eel-registreerida. Selleks määrab Keskkonnaamet mõistliku ajavahemikuna perioodi alates kella 7.30-st kuni kella 22.00-ni. Väljaspool määratud aega ei ole koordinaatorid kohustatud pruunkaru jahti registreerima.

(allkirjastatud digitaalselt)

Leelo Kukk

peadirektori asetäitja

Saata: Eesti Jahimeeste Selts, Keskkonnaagentuur, Kliimaministeerium, Suurkiskjate koostöökogu, maakondade jahindusnõukogude liikmed, Toivo Tõntson, MTÜ Eesti Suurkiskjad

Margo Tannik

jahinduse peaspetsialist

jahinduse ja vee-elustiku büroo